

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., професор Уперенко М.О
«28» травня 2018 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030501 «Економічна теорія»

за темою:

Ринок праці в умовах глобалізації

Виконавець
Унгурян Вікторія Юріївна
Факультету економіки та управління підприємництвом

(підпис)

Науковий керівник
д.е.н., професор
Кухарська Наталія Олександрівна

(підпис)

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РИНКУ ПРАЦІ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ.....	5
1.1 Поняття та сутність ринку праці.....	5
1.2 Типологія та структура ринку праці.....	12
1.3 Взаємодія ринку праці та заробітної плати.....	21
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ.....	30
2.1 Стан ринку праці в умовах глобалізації.....	30
2.2 Досвід регулювання ринку праці в країнах світу.....	39
2.3 Використання трудового потенціалу в умовах глобалізації світового ринку праці.....	48
2.4 Роль профспілок як інституту регулювання ринку праці.....	55
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	64
3.1 Особливості функціонування ринку праці в Україні.....	64
3.2 Проблема безробіття на ринку праці в Україні.....	72
3.3 Рекомендації щодо удосконалення українського ринку праці в умовах глобалізації.....	83
ВИСНОВКИ	93
Список використаної літератури.....	96

ВСТУП

Актуальність теми. Дослідження світового ринку праці в умовах глобалізації визначається як значимістю підсистеми ринку праці для сучасної ринкової економіки, так і необхідністю осмислити ті зміни, які відбулися за останні двадцять років у світовій економіці, а також впливом процесів, що відбуваються на трудові відносини.

Значимість дослідження ринку праці зростає за рахунок того, що в умовах глобалізації на ринку праці накопичилися проблеми, пов'язані з ростом чисельності економічно неактивного населення, безробіттям, дискримінацією за віком, статтю, нелегальною зайнятістю і, як наслідок, нелегальною формою оплати праці, яка породжує соціальну напруженість і соціальні диспропорції.

Від ефективного функціонування ринку праці залежать добробут суспільства, соціально-економічний розвиток території. Разом з тим, ринок праці виступає самостійною системою, яка має свої принципи функціонування і може бути розглянута як організаційна система, яка характеризується стійкістю, інтегрованістю і певною мінливістю.

Метою роботи є визначення особливостей функціонування ринку праці та його взаємозв'язок з глобалізацією.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- 1) визначити поняття та сутність ринку праці;
- 2) розглянути типологію і структуру ринку праці;
- 3) з'ясувати особливості взаємодії ринку праці та заробітної плати;
- 4) проаналізувати стан ринку праці в умовах глобалізації;
- 5) дати оцінку використання трудового потенціалу світового ринку праці в умовах глобалізації;
- 6) визначити роль профспілок як інституту регулювання ринку праці;
- 7) розкрити особливості функціонування ринку праці в Україні;

- 8) виявити проблеми безробіття на ринку праці в Україні;
- 9) сформулювати пропозиції подальшого розвитку ринку праці в Україні.

Об'єктом дослідження є ринок праці в умовах глобалізації.

Предмет дослідження – тенденції розвитку ринку праці країн світу та України в умовах глобалізації.

Методами дослідження є: статистичний, порівняльний, аналізу і синтезу, системно-структурний, індукції і дедукції, поєднання історичного і логічного, графічний, від абстрактного до конкретного.

Питання вивчення ринкових відносин досить актуальні і затребувані в дослідницькому середовищі. Свідченням цього є наукові роботи зарубіжних та вітчизняних авторів, таких як: А. Смітт, Д. Рікардо, Дж.М. Кейнс, А. Маршалл, Ю. Яковець, А. Егоршин, А. Топілін, М. Кім, В. Билков, Д. Бондарева, М. Дудін, А. Ривкін, А. Ельянов, Е. Рубинская, В. Бойков, О. Ляшенко, В. Капітан, О. Малиновська, О. Петроє, О. Полуяктова, Н. Мамонтова та інші.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз існуючих трактувань поняття «ринок праці», враховує різноманіття форм праці і специфічність робочої сили, що виступає як одна із сторін і бере участь в обміні на ринку праці, дає можливість розглядати ринок праці як систему трудових відносин, що відображають рівень соціального розвитку і досягнутий баланс інтересів між суб'єктами: роботодавцями, працівниками, державою, профспілками і посередниками.

Головним завданням ринку праці є забезпечення оптимальної мобільності працездатного населення і задоволення попиту та пропозиції на робочу силу. Досягнення цього завдання здійснюється через виконання ринком праці таких функцій: забезпечення конкурентного середовища серед суб'єктів ринку праці; встановлення рівноважних ставок заробітної плати; сприяння зайнятості населення; задоволення інтересів суб'єктів ринку праці.

Основним і визначальним елементом трудового процесу є працівник з його вмінням і кваліфікацією, ставленням до праці, потребами й можливостями їхнього задоволення. Аналіз, дослідження поняття оплати праці дає можливість визначити поняття заробітної плати, отже заробітна плата – це винагорода, зазвичай, у грошовому вираженні, яка виплачується працівникові за виконану роботу, необхідна для подальшого існування людини та спроможності надалі працювати.

Проведений аналіз сучасних тенденцій розвитку ринку праці свідчить про те, що фактором формування глобальної економіки, поряд з інформаційними та фінансовими потоками, стає і транснаціональний рух робочої сили.

В умовах глобалізації важливим фактором соціально-економічного розвитку все більшого числа країн стає міжнародна трудова міграція населення, що сприяє формуванню гнучкого ринку праці, залученню країн, що розвиваються до досягнень світового науково-технічного та суспільного

прогресу, більш раціонального використання людських ресурсів, взаємодії та взаємозбагачення світових цивілізацій.

Найважливішим індикатором, що характеризує зміни на ринку праці, є рівень безробіття. Незважаючи на успіхи багатьох розвинених країн в подоланні безробіття в даний час рівень безробіття на світовому ринку праці продовжує збільшуватися.

В найближчі п'ять років всі країни світу зацікавлені досягнути стабільного рівня зайнятості та зменшити зростання безробіття, для цього необхідно виконати ряд завдань: посилити політику підготовки і перепідготовки кадрів, намагатися забезпечити якомога більше випускників робочими місцями, розвивати і соціальну сторону, тобто забезпечити пільгами якомога більше співробітників.

На основі проведеного аналізу сучасних тенденцій розвитку українського ринку праці, слід зазначити, що Україна вважається однією з найбільших країн-донорів у Європі, де іноземна трудова міграція стала об'єктивною реальністю сьогодення.

За сучасних умов в Україні, з урахуванням демографічних процесів, економічної ситуації та військового конфлікту на Сході країни, можна очікувати подальшого поглиблення еміграційних процесів і, як наслідок, вибуття робочої сили за межі країни, що вимагає ретельного вивчення показників зовнішньої трудової міграції в Україні, визначення факторів, причин, наслідків та, відповідно, розробки низки запобіжних заходів у регулюванні міграційних процесів.

В сучасних умовах ринкових змін у економіці поширюються гнучкі форми організації праці, практика укладення термінових договорів, що призводить до збільшення числа вакансій, які пов'язані з тимчасовою роботою, та зростанням неповних обсягів зайнятості.

Визначено, що незважаючи на те, що економічна глобалізація вимагає міжнародної консолідації профспілок, сучасний профспілковий рух реально являє собою мережу слабо пов'язаних національних організацій, які

продовжують діяти у відповідності зі своїми національними проблемами.

Зберегти завойовані права і добитися нових прав робітники можуть тільки колективно, об'єднуючись в профспілки по всьому світу. Повинна бути єдина міжнародна профспілкова стратегія, яка помножить авторитет і вплив регіональних профспілок.

В умовах глобалізації профспілки України, охоплюють усі регіони, галузі економіки, форми власності та господарювання.

Аналіз діяльності профспілок говорить про те, що існують певні проблеми у розвитку профспілкового руху, які досить негативно позначаються на його ефективності, що в свою чергу впливає на стан ринку праці.

Населення України зберігає довіру до профспілок, але досить скептично ставиться до того, що вони здатні захистити права найманих працівників, відстояти їхні права у випадку їх порушення.

Перспектива у профспілок буде лише у тому випадку, коли вони будуть боротися з соціально - економічними проблемами: із безробіттям та затримками виплати заробітної плати, а також будуть боротися за підвищення заробітної плати.

Список використаної літератури

1. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. / Н. І. Єсінова. – К. : Кондор, 2004. – 432 с.
2. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2009. – 390 с.
3. Лібанова Е. М. Ринок праці / Е. М. Лібанова. – К. : ЦНЛ, 2008. – 424 с.
4. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки: підручник / Л. А. Швайка. – К. : Знання, 2008. – 462 с.
5. Костин Л. А. Рынок труда и теория занятости: учеб. пособие / Л. А. Костин, Г. М. Зущина, Р. М. Султанова. – М. : АТ и СО, 2007. – 199 с.
6. Калина А. В. Економіка праці / А. В. Калина. – К. : МАУП, 2004. – 272 с.
7. Топилин А. В. Рынок труда России и стран СНГ: реалии и перспективы развития / А. В. Топилин. – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. – 321 с.
8. Петрова І. Л. Ринок праці: процес сегментації / І. Л. Петрова. - К. : Лібра, 2006. - 178 с.
9. Яковец Ю. В. Революция в экономике: ключевые проблемы, противоречия, перспективы перестройки / Ю. В. Яковец. - М. : Экономика, 1990. – 191 с.
10. Егоршин А. П. Организация труда персонала: учебн. пособ. / А. П. Егоршин, А. К. Зайцев. – Н. Новгород, 2007. – 172 с.
11. Волкова О. В. Ринок праці. Навчальний посібник / О. В. Волкова. - К. : Центр учбової літератури, 2007. - 624 с.
12. Лазоренко К. С. Роль, значення та особливості функціонування ринку праці на сучасному етапі / К. С. Лазоренко // Вісник СНАУ, - випуск 5/1. - 2010. – 18 с.
13. Завіновська Г. Т. Економіка праці. Навч. посібник. - К. : КНЕУ, 2003. - 300 с.
14. Васильченко В. С. Ринок праці: теоретичні основи і державна практика /

- В. С. Васильченко, П. М. Василенко. - К. : Лібра, 2006. - 560 с.
15. Ким М. Н. Трудовой потенциал: формирование, использование, управление / М. Н. Ким. – Харьков, 2003. – 247 с.
 16. Мімандусова Г. І. Ринок праці в Україні: тенденції та перспективи (соціально-економічний аналіз) / Г. І. Мімандусова. – К. : Лібра, 2006. – 96 с.
 17. Історія економічної теорії: Підручник / С. М. Злубко - К. : Знання, 2005 - 719с
 18. Былков В. Г. Маркетинговая стратегия регулирования регионального рынка труда / В. Г. Былков. – Иркутск : ИГЭА, 2009.- 117 с.
 19. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. С. Іванілов. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
 20. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 14. – С. 121.
 21. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - № 13-17. - Ст.112.
 22. Економіка підприємства : підручник / Швиданенко Г. О., Васильков В. Г., Гончарова Н. П. [та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2009. – 598 с.
 23. Варакута Ю. М. Шляхи удосконалення організації оплати праці в системі управлінського обліку на підприємствах / Ю. М. Варакута, В. В. Бобиль // Збірник наукових праць. – Д. : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2012. – Вип. 3. – 76 с.
 24. Бондарева Д. А., Сорочайкин И. А. Мировой рынок труда // Основы экономики, управления и права. – 2012. – № 2. – 116 с.
 25. Дудин М. Н., Лясников Н. В. Зарубежный опыт управления инновационным развитием как базисом повышения конкурентоспособности предпринимательских структур в условиях экономики знаний (знаниевой экономики) хозяйства // Народное хозяйство. Вопросы инновационного развития. – 2012. – № 5. – 232 с.

26. Рывкина А. Н., Гущина Е. Г. Международная трудовая миграция как фактор влияния на функционирование рынка квалифицированного труда в условиях глобализации // Известия Волгоградского государственного технического университета. – 2012. – Т. 7. – № 13. – 189 с.
27. Задорожная С. А. Международная трудовая миграция в условиях глобализации мировой экономики // Молодой ученый. — 2015. — №13. — 450 с.
28. Эльянов А. Развивающиеся страны на кануне третьего тысячелетия, М.: МЭ и МО. — 2013. — 294 с.
29. Основные данные по численности и плотности населения по категориям стран и континентам [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.cawater-info.net/5wwf/agriculture_food_water/.
30. Рубинская Э. Д. Международная миграция рабочей силы: методология и практика: монография. Ростов н/Д: Изд-во ЮРИУ – филиал РАНХиГС, 2015. - 250 с.
31. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура/ Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. М. : ГУ ВШЭ, 2016, - 234 с.
32. Смирных Л. И. Срочные трудовые договоры: влияние на движение рабочей силы и рабочих мест / Л. И. Смирных // Уровень жизни населения регионов России. — 2014. — № 4. — 36 с.
33. Гаррифулина Н. Ю. Рынок труда рабочих профессий: российские и международные тенденции / Н. Ю. Гаррифулина, К. А. Мазаева // Экономика и экономические науки. — 2014. — № 3. — 136 с.
34. Индикаторы науки: 2015: статистический сборник / Н. В. Городникова, Л. М. Гохберг, К. А. Дитковский и др.; Нац. Исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М.: НИУ ВШЭ, 2017. – 320 с.
35. Дудин М. Н., Лясников Н. В. Зарубежный опыт управления инновационным развитием как базисом повышения конкурентоспособности предпринимательских структур в условиях экономики знаний (знаниевой экономики) хозяйства // На- родное

- хозяйство. Вопросы инновационного развития. – 2016. – № 5. – 176 с.
36. Бойков В. Э. Миграционный сбой / В. Э. Бойков. – 2016 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http:// www.ng.ru/](http://www.ng.ru/)
37. Okolski M. Migracje a globalizacja [Текст] / M. Okolski // Globalizacja od A do Z/ E. Czarny (red.); Narodowy Bank Polski, Departament Komunikacji Społecznej. — Warszawa: Narodowy Bank Polski, 2017. — 199 с.
38. Основные данные по численности и плотности населения по категориям стран и континентам [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.cawater-info.net/5wwf/agriculture_food_water/.
39. Дудин М. Н. Влияние нововведений на повышение эффективности процесса управления интеллектуальным капиталом // Креативная экономика. – 2017. – № 9. – 156 с.
40. Кононов И. Ф. Переход ко Второму модерну как вызов для социологии / Кононов И. Ф. – [Электронные данные]. – Режим доступа: http://www.isras.ru/abstract_bank/1210013492.pdf
41. Лютов А. А. О причинах кризиса американского профсоюзного движения / А. А. Лютов // США – Канада. Экономика, политика, культура. – 2015. - № 11. – 32 с.
42. Трауб-Мерц Р. и Эккль Ю. Международное профсоюзное движение: слияния и противоречия / Рудольф Трауб-Мерц и Юрген Эккль // Бюллетень Международной профсоюзной кооперации. – 2015. - № 1. — [Электронные данные]. - Режим доступа: <http://www.fes.de/gewerkschaften>
43. Клеман К. Подъем рабочего и профсоюзного движения / Карин Клеман. – [Электрон. Данные]. – Режим доступа: <http://www.ikd.ru/node/3510>
44. Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір (Колективна монографія) / За ред. Е. М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. - 316 с.
45. Ляшенко О. Особливості трудової міграції України / О. Ляшенко, Ю. Шампанюк // Молодий вчений. – 2016. – № 4. – С. 10 - 25.

46. Капітан В. Трудова міграція як аспект проблеми зайнятості в Україні / В. Капітан // Ефективність державного управління. – 2016. – Вип. 32. – С. 10 - 34.
47. Зверяков М. И. Уроки рыночной трансформации в Украине / М. И. Зверяков // Экономика Украины. – 2016. - № 8. – С. 7-25.
48. Малиновська О. Трудова міграція населення України / О. Малиновська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://migraciya.com.ua/news/migrant-workers/ua-labour-migration-ukraine-what-to-expect-in-the-nearfuture-part-1>.
49. Державна служба статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
50. Міграція як чинник розвитку в Україні. – К. : МОМ, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iom.org.ua/sites/default/files/mom_migraciya_yak_chynnyk_rozvytku_v_ukrayini.pdf.
51. Звіт щодо методології, організації проведення та результатів вибіркового модульного дослідження з питань трудової міграції в Україні / Міжнародна організація праці, Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/europe/ro-geneva/sro-budapest/documents/publication/wcms_244746.pdf.
52. Forbes. Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.net.ua/ua/nation/1410211-geografiya-migraciyi-kudiyz diliukrayinci-v-2016-roci-i-hto-vidviduvav-ukrayinu>.
53. Петроє О. Міжнародна трудова міграція: аналіз ситуації та наслідків для України / О. Петроє, В. Васильєв // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління. – 2016. – № 4. – С. 30 - 40. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_4_16.
54. Верховная Рада Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

55. Влияние безработицы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://center-yf.ru/data/Kadroviku/Vliyanie-bezraboticy.php>
56. Полуяктова О. В. Проблеми безробіття в Україні / О. В. Полуяктова. // Економіка і суспільство. – 2016. – №2. – С. 35 - 46.
57. Співак В. М. Профспілки: проблеми трансформаційних змін в умовах глобалізації / В. М. Співак // Держава і право. Юридичні і політичні науки. - 2013. - Вип. 62. - С. 395-402. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2013_62_64
58. Офіційний сайт Федерації професійних спілок України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fpsu.org.ua/napryamkidiyalnosti/mizhnarodna-robota/7853-vistup-golovi-fpu-g-v-osovogo-na-sesijimizhnarodnoji-konferentsiji-pratsi>.
59. Офіційний сайт центр Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.razumkov.org.ua/ukr/index.php>
60. Флис І. М. Проблеми та перспективи розвитку профспілок / І. М. Флис // Науковий вісник НЛТУ України. - 2014. - Вип. 24.11. - С. 418-422. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2014_24
61. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
62. Гальків Л. І. Втрати людського капіталу: чинник безробіття / Л. І. Гальків. // Економіка і регіони. – 2016. – С 12 - 27.
63. Мамонтова. Н. Тенденції та особливості формування і використання інтелектуального капіталу в Україні.//Економіка України. – 2017. -№8. – С. 74 - 88.
64. Гнучкість ринку праці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ekotrud.com/on-lajn-lekcz-pdruchniki/rinok-pracz/175-gnuchkist-rinku-praci.html>.
65. Гулевич О. Трансформація зайнятості у сфері послуг під впливом розвитку інформаційних технологій // Україна: аспекти праці. – 2017. – №2.- С. 42 – 48.